

reportager og Blædels syn på Charles Lindberghs soloflyvning over Atlanten og Nationalmuseets byggeplaner i Rosenborg Have. Bogen havde stået stærkere, hvis forfatteren havde skåret ned på de umådelig mange store og små uddrag og i stedet havde udgivet et udvalg af Blædels artikler i deres fulde længde, måske indledt af bogens udmærkede biografiske afsnit i sammenhæng. Dermed havde historikere fået en kildeudgave og journalisterne et sprogligt forbillede uden beskæringer, og forfatteren havde dermed i højere grad nået begge sine målgrupper i stedet for som nu nærmest at sætte sig mellem to stole.

Søren Toft Hansen

Viggo Sjøqvist: *Nils Svenningsen. Embedsmanden og politikerens. En biografi.* (Christian Ejlers Forlag, 1995). 199 s., 298 kr.

Bogen indgår i forlagets serie af politiker-biografier. Seriens redaktør Kristian Hvidt argumenterer i et forord for, at man betragter Udenrigsministeriets direktør Nils Svenningsen som politiker og opholder sig især ved hans funktion som formand for departementscheferne under departementschefstyret i de 20 måneder fra 29. august 1943.

I og for sig er det nok mindre frugtbart at diskutere, om en departementschef også er politiker. Det er givet, at vi har haft departementschefer, der blot administrerede, og som selv i store samfundsspørgsmål var uden nærmere markeret holdning og uden kommentarer fulgte den politiske chef; men det er lige så givet, at der har været departementschefer, som påvirkede ministerens standpunkter, ja sågar mere eller mindre administrativt gik imod dem eller endog ad forskellige veje modarbejdede deres chef, inden den politiske afgørelse fandt sted.

Det skal straks siges, at Svenningsen efter anmelderens opfattelse næppe kan placeres som politiker. Hans virke 1943-45 var en klar fortsættelse af den af politikerne i 1940 lagte linie. At han undertiden gik imod nogle af politikerne, gør ham ikke til politiker. De politikere, der var ledende efter 29. august, var ingenlunde nogen opinionsmæssigt fasttømret korporation, men snarere en »samlingsregering«, hvor deltagerne ingenlunde altid var enige, selv i spændingsfyldte situationer. Som helhed gælder imidlertid, at Svenningsen aldrig førte sin egen politik, men valgte en linie, som i hvert fald faldt sammen med en del af politikernes. Man kan sige, at han næppe på noget tidspunkt gik uden for stemningerne i det politiske liv.

Embedsmand eller politiker, uanset det ene eller andet synspunkt, har Sjøqvist skrevet en væsentlig bog af fin karat. Den er ikke så omfattende som hans vigtige bøger om Peter Vedel (I-II, 1957-62), Erik Scavenius (I-II, 1973) og Peter Munch (1976); men den har det til fælles med de andre, at hovedvægten i høj grad er lagt på det udadvendte liv. Når det gælder Svenningsen, er det åbenbart tillige en nødvendighed, da kilderne ikke flyder rigeligt om de andre sider af livet.

Efter en lille snes sider om barndom og ungdom følger et mindre stykke om tiden som legationssekretær i Berlin og nogle få sider, der handler om karrieren i Udenrigsministeriet 1930-40. Her som i hele bogen gives i glimt rammende karakteristikker af livet i Udenrigsministeriet. Derefter falder bogens hovedafsnit om besættelsestiden på omkring 100 sider, og der slutes om ambassadørtjeneste i Stockholm, Paris og London samt om ny direktørtjeneste 1950-61.

Hovedvægten er således besættelsestiden. Trods Jørgen Hæstrups store værk ... *Til landets bedste* (I-II, 1966-

71) er det lykkedes Sjøqvist at bringe en række nye enkeltheder, der dog som helhed ikke ændrer på Hæstrups resultater. Til gengæld vindes der meget derved, at Svenningsen gøres til centrumsfigur. Han står nu skarpere som leder end hos Hæstrup, og ikke mindst hans eminente evner som forhandler med Werner Best træder tydeligere frem. Men det gælder også hans manglende tæft for at omgås politikerne. Det er så tydeligt, at Sjøqvist reducerer Vilh. Buhl mere end rimeligt er, også mere end kilderne kan bære; dette være også sagt, selv om forfatteren af disse linier er hildet ved, at han netop i de fleste kritiske situationer i de dage var »stik-i-rend-dreng« for Buhl og allerede da fik en klar fornemmelse af Buhls politik og tankegang, der rakte frem til, hvad der ville være situationen efter det kommende tyske nederlag.

Uanset bogens lidenhed er den et godt grundlag for den, der vil have et indtryk af departementschefstyrets betydning uden at gå i gang med Hæstrups store værk. Apparat og teknik er, som man kunne vente, i topform.

Vagn Dybdahl

Knud J.V. Jespersen: *Brigaden. Den danske Brigade i Sverige 1943-45.* (Gyldendal, 1993). 288 s.

Med denne bog foreligger den første vægtige monografi om Den danske Brigade i Sverige. Brigadens tilblivelse og de politiske og militærpolitiske rammer for den er veldokumenterede gennem tidligere publicerede undersøgelser, hvor Brigaden har været genstand for punktstudier. Under skyldig hensyntagen til dette formulerer Jespersen da også sit hovedanliggende således: »Hovedbestræbelsen er imidlertid at skildre Brigaden, som den oplevedes af manden i geleddet, samtidig med at disse

oplevelser anbringes i det nødvendige videre perspektiv«. Til den ende har forfatteren gennemgået Brigadens arkiv og opsporet et omfattende privat materiale i form af dagbøger m.v. Især dagbøgerne giver et godt indblik i brigaderernes hverdag og holdninger til diverse tildragelser. I sagens natur er betrouelighederne til dagbogen åbenhjertige og bramfri, og forfatteren forstår at værdsætte denne kvalitet ved at lade kilderne tale for sig selv. Herunder afslører han en ikke ringe humoristisk sans og en høj grad af ubornerthed. Bogens flap afslører, at historikeren Jespersen har en fortid som officer, så læseren får en kvalificeret rundvisning i Brigadens forlægninger og ditto indføring i brigaderens barske mandfolkeliv. Det sidste gøres solidarisk, selv om forfatteren sørger for at holde en passende distance. Læseren bliver taget med til Brigadens flotille i Karlskrona, bliver præsenteret for Feltpoliti-Detachmentet, feltpræsterne og ikke mindst de underskønne lotter, som i hvert fald en del af de mere konservative officerer så på med stor skepsis. Læseren bliver også taget med på orlov og i messen, hvor man forsøgte at slå fritiden ihjel indimellem uddannelsens monotoni. Forfatteren påviser, at utålmodigheden for at komme hjem og smide tyskerne ud af landet var stor. Så meget desto større var frustrationen over først at lande på Sjælland, da det hele var overstået. Mange af Brigadens 5.000 mand gerådede i et sandt raseri, da »forræderiet« blev kendt. Via øjenvidnebeskrivelser kan forfatteren afdekke nærmest anarkistiske tilstande i kantonnementet på den anden side af Sundet.

Enkelte af Brigadens personel havde tidligt anet, hvad der den 4. maj 1945 viste sig at være en realitet: nemlig at brigaden kun var tænkt som et magtinstrument for de danske politikere, når tyskerne havde kapituleret. Denne la-